

IURIE COLESNIC, OMUL ROMANTIC CE PORNEȘTE SĂ CAUTE O FLOARE, CARE PE O PARTE SĂ FIE LUNĂ, IAR PE ALTA SOARE: PORTRET ANIVERSAR PRIN PRISMA UNEI BIBLIOGRAFII

Dr. Lidia KULIKOVSKI,
Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu”, Chișinău

Rezumat: Articolul prezintă monografia biobibliografică „Amprente istoriei”, protagonistul căreia este Iurie Colesnic, scriitor, critic literar, cercetător din Republica Moldova. Lucrarea este elaborată sub egida Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Chișinău.

Cuvinte-cheie: monografie biobibliografică, Iurie Colesnic, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Chișinău

Abstract: This article presents the bio bibliographic monograph ‘Imprints of History’, which features Iurie Colesnic, a writer, literary critic, and researcher from the Republic of Moldova, as its protagonist. The work is elaborated under the direction of the “B.P. Hasdeu” Municipal Library Chisinau.

Keywords: bio bibliographic monograph, Iurie Colesnic, “B.P. Hasdeu” Municipal Library Chisinau

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” vine la aniversarea septuagenară a lui Iurie Colesnic cu monografia bibliografică „Amprente istoriei”¹.

Când te lansezi într-o cercetare bibliografică, experimentezi o stare pe care o putem exprima printr-o parafrază la afirmația lui Donald Rumsfeld (secretar de stat al SUA, 2002): *există cunoscute; unele lucruri știm că le știm. Știm că există necunoscute cunoscute; adică știm că sunt unele lucruri pe care nu le știm. Dar există și necunoscute – cele pe care nu știm că nu le știm.* Întâlnim necunoscute de toate felurile în exercițiul bibliografic, chiar dacă cunoaștem domeniul studiat sau, ca în cazul nostru, îl cunoaștem destul de bine pe protagonistul bibliografiei la care am muncit.

Exact această stare ne-a copleșit chiar de la început, starea de parcă am băjbâi prin

întuneric, mai ales când avem în față 14 volume cu același titlu: „Basarabia necunoscută”. Iar celelalte titluri – peste 50 de volume specifice, tematice sau dedicate per-

¹ Kulikovski, Lidia. Amprente istoriei. Iurie Colesnic: Monografie bibliografică. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Ed. a 3-a, rev. și extinsă. Chișinău: [S. n.], 2025. 600 p. (Colecția „Bibliographica”, ISBN 978-9975-134-81-1). ISBN 978-5-36241-691-1.

sonalităților sau tematice – fac corp comun cu acest titlu. Dar în această exprimare chinuită se află o înțelepciune: obstacolele sunt de cele mai multe ori catalizatoare deghizate, trebuie doar să le identificăm. Apoi le scoatem la lumină și căutăm variante de a uni părțile risipite, inventând instrumente și metode de detectare a necunoscutelor.

Spațiul informațional pe care-l survolăm pentru documentare este dispersat lingvistic, tematic, tipologic, geografic, în funcție de format și de purtător. Informațiile despre noi și despre alții le regăsim în cărți, saga, istorii orale, inscripții, baze de date, biblioteci digitale, platforme media, video, audio, manuscrise... Din aceste fragmente și biți de informații ne reconstituim trecutul și ne prezervăm prezentul. Actul bibliografic este un exercițiu de căutare de ordine identitară, ideologică, valorică, contextuală, dar și de interpretare din varii perspective. Monografia bibliografică „Amprente istoriei. Iurie Colesnic” se înscrie exact în această definiție, cuprinzând toate caracteristicile de mai sus în interpretare personalizată.

Ne întrebam: ce l-a intrigat, l-a motivat, l-a inspirat pe Iurie, de profesie inginer, cu experiență de profesor, muzeograf, editor, ziarist, parlamentar, enciclopedist, să scrie „Basarabia necunoscută”? Până la urmă, citind din nou cărțile și articolele publicate de protagonistul acestei lucrări, am înțeles că *ghemul de fire* care ne leagă azi pe noi, basarabienii, sunt oamenii care au făurit istorie pe potriva bătațiilor lui Ștefan cel Mare sau și mai importante.

Prezentul studiu bibliografic este unul dintre firele care străbat istoria noastră și în același timp interconectează toate firele pe care le-a țesut Iurie Colesnic în cărțile sale, în publicistica sa, în interviuri, în eseuri și în poezie, în activitatea editorială, lucrarea devenind în acest fel un *ghem de fire secundare*, care readuce în fața publicului cititor tot ce a creat protagonistul.

S-au scris multe lucrări istorice (studii științifice și narațiuni), modelele abundă, dar Iurie Colesnic a aplicat o strategie proprie: povestea istoriei „Basarabiei necunoscute” a pornit de la oameni, oameni legați de evenimente, locuri, entități, fenomene,

trecând de la indivizi la întreg și general. Perspectiva aceasta ne permite să facem legătura dintre mari evenimente și drame umane individuale, conturând o imagine de ansamblu a epocii în care a luat avânt mișcarea națională răbufnită la peste 106 ani de vasalitate țaristă.

„Basarabia necunoscută” a debutat în anii frământărilor naționale, când basarabienii se aflau în căutarea identității naționale. La întrebarea: *De ce a scris „Basarabia necunoscută”?*, credem că fiecare cititor al acestui volum de referință își va formula răspunsul său. Noi l-am căutat pe tot traseul și timpul cercetării. Acum, la final, coborând cortina cercetării, îl emitem aici: pentru că Basarabia (Republica Moldova) trecea printr-o perioadă tulbură, o perioadă de consolidare a independenței, de renaștere națională, de viitor. Autorul a valorificat din file prăfuite și deteriorate de timp biografii, istorii și povești ale personalităților–martori și participanți la evenimentele de luptă pentru independență și unire. Nu sunt câteva persoane, sunt o multitudine de destine care întregesc un nume („Basarabia necunoscută”), este o biografie a celor mulți, nu a unei persoane. Și dacă titlul acoperă global subiectul, destinele personalităților sunt intime, diferite și profund dramatice. Autorul nu prezintă personalități singularizate, ci le abordează în context familiar, urmărind și tragediile fiicelor și fiilor acestor personalități, ale familiilor în ansamblu. Recunoaște într-un interviu că „*Basarabia necunoscută*” e o *antologie de drame și tragedii*. Tragediile familiilor se regăsesc în multe titluri, dar și în fiecare efigie, personalitate, casă.

Istoria este un balsam pentru vremuri tulburi. Iurie Colesnic s-a înscris cu „Basarabia necunoscută” într-o perioadă plină de schimbări promițătoare, interesante, așteptate, de deschidere spre alte orizonturi și drumuri spre viitor. S-a desprins de prezent, asumându-și să caute și să găsească cât mai multe date pentru a documenta viețile generațiilor trecute mult mai curajoase decât noi. Scriitorul american de origine musulmană Tamim Ansary², autorul volumului „*Inventarea trecutului*”, semnala:

² ANSARY, Tamim. *Inventarea trecutului*. București: Corint Istorie, 2024, p. 20.

„Pentru a ne da seama încotro ne duce drumul care se așterne în fața noastră, trebuie să privim drumul care se întinde în urma noastră”. Iurie Colesnic, se pare, a înțeles primul acest lucru, încercând să ne ofere și să ne descifreze prin cărțile și articolele sale, acest drum din urma noastră, ca să ne spună care au fost temele și punctele-cheie, punctele de cotitură ale istoriei Basarabiei.

Cunoscutul autor de lucrări istorice Yuval Noah Harari s-a exprimat cu referire la istorie într-un fel pentru noi ciudat și totodată adevărat: „Istoria e ceva ce au făcut foarte puțini oameni în timp ce toți ceilalți arau câmpuri sau cărau găleți cu apă” (citată din memorie). Are dreptate? Se pare... și totuși această supoziție nu e pentru Basarabia. Indexul de nume al prezentei lucrări conține 1791 de surse despre personalități (oameni de toate etniile și categoriile sociale, culturale și literare). Personalitățile implicate în mișcarea de independență și unire cu țara-mamă reprezintă o diversitate impresionantă. Iar Simon Sebag Montefiore³, iscusit narator al multor cărți istorice, afirmă că „istoria este prezentată cu (ca) un șir de evenimente, de revoluții și de paradigme *in staccato*, trăite de oameni atent clasificați și precis identificați”. În cazul nostru, al Basarabiei, clasificarea și identificarea a fost misiune asumată a lui Iurie Colesnic, pe care a realizat-o cu responsabilitate, consecvență, pietate și dragoste.

Karl Marx considera că „Oamenii își făuresc ei înșiși istoria”, „...dar și-o făuresc nu după bunul lor plac și în împrejurări alese de ei, ci în împrejurări care există independent de ei, împrejurări date și moștenite din trecut”. E cazul istoriei noastre, al istoriei Basarabiei, peste care permanent atârână barda geopoliticii. Sensul spuselor lui Marx se regăsește destul de des în studiile istorice ale lui Iurie Colesnic și în fiecare destin descoperit, în fiecare istorie a edificiilor dispărute. *Omul ca făuritor de Istorie și Istoria ca făuritor de Om – acesta este refrenul ciclului „Basarabia necunoscută”*, subliniază Iurie Colesnic. Ion Hadârcă crede însă că

„adevăratul refren al „Basarabiei necunoscute” este edificatoarea iubire a scriitorului Iurie Colesnic pentru țărâna patriei sale”.

Cum a apărut ideea *Basarabiei necunoscute*? Momentele vin nu când le așteptăm și le dorim noi, ci când le vine timpul, timpul lor, zicea José Saramago. Momentele ori că l-au ales, ori că l-au găsit anume pe Iurie Colesnic mai acasă. *E și norocul pe care să-l poarte Colesnic, e și norocul pe care să-l purtăm noi. Dar pe de-a întregul e norocul istoriei. E un noroc istoric. Care să facă basarabeni din basarabeni și din Basarabia Basarabie*⁴ (Haralambie Moraru).

Am intuit, încă de la primul volum, valoarea de reper ineluctabil a acestui proiect, unic în felul său și echivalând cu însumarea benefică a multor proiecte individuale (acad. Alexandru Zub)⁵, menționând corpusul de portrete atât de utile, informativ și pedagogic, serie pe care autorul a înțeles că trebuie să o continue, adăugând alte efigii de un real interes. Alexandru Zub a sugerat *să se închipuie un volum sintetic, cu „voci” redimensionate, la rigoare, astfel ca ansamblul să se prezinte ca un instrument de lucru la îndemâna oricui*. Sugestia a fost luată în calcul și, în anul 2019, au apărut, la Editura Cartier, trei volume-sinteză de „Basarabie necunoscută” și alte volume tematice. Academicianul recunoaște, în continuare, misiunea dificilă a lui Iurie Colesnic, dar *foarte necesară culturii române*. Prin „Basarabia necunoscută”, Iurie Colesnic a întors acasă personalitățile și vremurile cuprinse între două lacrimi dintr-o iubire genială (Haralambie Moraru)⁶.

Academicianul Mihai Cimpoi consideră seria de volume „Basarabia necunoscută” o *întreprindere exegetică de proporții – monumentală, erudită, solid-documentară a istoriei culturale, artistice, literare, politice și sociale a Basarabiei secolelor XIX-XX*. Istoricul literar Petru Ursache scrie despre „Basarabia necunoscută” că este lucrarea prin care Iurie Colesnic „s-a afirmat ireproșabil în domeniul istoriei și istoriei literare”. Atât istoricii literari ieșeni, pre-

³ MONTEFIORE, Simon Sebag. *Lumea. O istorie de familie*. București: Editura Trei, 2024, p. 31.

⁴ MORARU, Haralambie. *Lección Iurie Colesnic*. Chișinău: Ulysse, 2005, p. 3.

⁵ ZUB, Alexandru. „Necunoscută” Basarabie: secvențe memoriale. *Viața Basarabiei*. 2014, nr. 1-2, pp. 116-118.

⁶ MORARU, Haralambie. O lecție pe care au descoperit-o secolele. *Literatura și Arta*. 2005, 11 aug., p. 4.

cum și Mihai Cimpoi, trimit textele lui Iurie Colesnic la istoriografie, critică și istoria literară, exegetică, într-un fel, recunoscând capacitatea de scriere a protagonistului nostru, trecând, totodată, în revistă și tipologia textelor: povești de viață, partituri, portrete, hașuri de portret, efigii, tablete, microeseuri (Alexandru Zub). Cercetătorii Alexandru Cosmescu Jr. și Lucia Țurcanu împărtășesc ideea că medalioanele lui Iurie Colesnic sunt romane *in nuce*. Ion Hadârcă⁷ adaugă cronică de ziar/revistă, investigația, numele, fapta, fotografia îngălbenită de vreme – toate se reîncadrează în circuit, se completează cu noi amănunte și cresc vertiginos către eseu, suită de eseuri, carte, monografie, dicționar enciclopedic. Elena Chiaburu evidențiază studiile literare, articolele, precizările factologice și bibliografice.

Când ne gândim să definim pe cineva, ne vin în minte trăsături fizice sau de caracter cum ar fi inteligența, istețimea, curajul, răbdarea, bunătatea sau altele. Iurie Colesnic le are pe toate și încă multe alte trăsături nelistate, dar toate admirabile. Am făcut câteva portrete care îl defineau în 2005, în 2015 –, astăzi adăugăm o trăsătură-competență care ar trebui să fie prima pe listă, dar oamenii nu o observă. Dacă folosim o sintagmă modernă, Iurie Colesnic are o *mentalitate de cercetaș*. Nu se referă la cercetare. Și-a educat-o în acești peste 40 de ani de căutare de sine. Trăsătura o observi doar dacă colaborezi cu el la realizarea unor lucrări, evenimente, proiecte. În procesul colaborării noastre, am observat această competență deosebită. Mentalitatea sa de cercetaș îl ajută să se orienteze în domeniul ales și în orice situație. Dar mai ales în documentare/cercetare, pentru că o astfel de mentalitate e definită ca motivație pentru a vedea lucrurile așa cum sunt, nu cum am vrea să fie.

O operă istorică de amploarea „Basarabiei necunoscute” cuprinde multe teme: una, dragă sufletului său, pe care Iurie Colesnic a dezvoltat-o, este Chișinăul. A zămislit și a publicat nouă volume: *Chișinăul din amintire, Chișinăul și chișinăuienii,*

Chișinăul nostru și vraja neuitării, Chișinăul nostru necunoscut (3 ediții); *Nebănuitul Chișinău* (în trei limbi: română, rusă și franceză), *Chișinăul din inima noastră, Chișinăul și Sfatul Țării, Chișinăul de ieri și de azi = Кишинэу вчера и сегодня* (în limba română și rusă). Trei volume din tematica chișinăuiană au apărut din colaborarea lui Iurie Colesnic cu BM „B.P. Hasdeu”. Autorul a arat și a lăsat brazda lui adâncă în valorificarea și în actualizarea acestui spațiu urban chișinăuian, care pierde vertiginos locuri și uită rapid nume din istoria de altădată. Volumele din tematica „Chișinău” s-au impus ca repere fundamentale în activitatea bibliotecilor cu publicul și sunt indispensabile Secției „Memoria Chișinăului”. Sunt ca o invitație la (re)lectură, la (re)descoperire, la (re)abilitare, la (re)constituire, la (re)asumare a istoriei basarabene. Sunt lucrări pe care le citești și te mândrești. Sunt lecții de iubire și credință îndreptată spre orașul nostru, Chișinău, care ne învață cum să apreciem ceva ce este mai valoros decât orice în lume pentru oricare chișinăuian. Volumele cu tematica chișinăuiană însumează 5429 de pagini de dragoste pentru Chișinău.

Iurie Colesnic este recunoscut ca spirit enciclopedist (Vlad Pohilă), un spirit critic de cercetător laborios (prof. univ. A. Marinciuc). Atribuim acestui gen volumele: *Chișinău: enciclopedie; Sfatul Țării: enciclopedie* (2 ediții); *Femei din Moldova: enciclopedie; În lumea asta sunt femeii...; Generația Unirii* (2 ediții); *Dicționarul scriitorilor români din Basarabia, 1812-2006; Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”: ghid enciclopedic*, care stau la baza multor altor cercetări.

Următoarele volume intră în categoria *monumente de istorie și artă ale neamului nostru românesc* (Vadim Pirogan⁸), consacrate unor personalități notorii: *Doina dorurilor noastre* (Alexe Mateevici, două ediții); *Enigma Petre Draganov; Profetul nemuririi noastre – Constantin Stere; Pantelimon Halippa – Apostolul Unirii; Moș Ion Codreanu. O călăuză veșnică a țărănimii; Alexandru Plămădeală și lecția de veșnicie;*

⁷ HADÂRCĂ, Ion. Iurie Colesnic – Uliseanul. *Literatura și Arta*. 2005, 18 aug., p. 4.

⁸ PIROGAN, Vadim. *Generația Unirii. Glasul Națiunii*. 2004, 22 iul.

Constantin Stere: o biografie; Gheorghe Bezviconi, un aristocrat al istoriei.

În activitatea sa scriitoricească istoriografică, Iurie Colesnic se preocupa în aceeași măsură și de prezent. Fiind parlamentar și om politic, o perioadă, Iurie Colesnic a cunoscut toate mașinațiunile și toate metehnele politicii, toate problemele societății conduse de politicieni fără strategii de viitor. „Basarabia necunoscută” e ca un protest împotriva perioadei politice a anilor '90, conducătorii cărora îndesau forțat istoria în ideologiile trecute. Pentru istoricul Iurie Colesnic, în forma sa cea mai înaltă, căutarea adevărului era și este esențială. Orice ideologie, orice religie sau imperiu căută să controleze trecutul pentru a-și legitima actele prezente. Într-un fel, Iurie Colesnic scria istoria și totodată protesta împotriva ideologiilor vechi...

Bibliografia spune multe prin expresie și atitudine, prezente sintetic-generic în titlurile din cele cinci volume de publicistică. În eseurile sale abordează subiecte actuale referitoare la scoaterea societății din impas, survolând teme specifice societății noastre, aspecte social-politice, economice, literare, istorice etc. Îl preocupă *Criza identității*, fenomen rămas actual în Republica Moldova; *Arta memoriei*; *Pierderea memoriei la nivel de stat și la nivel de individ*; *Arcul secret al conștiinței*; *A fi sau a părea* (despre problema filosofică – *a fi* sau *a părea* patriot – problema timpurilor de azi). Altă preocupare, plurivalentă, se referă la memorie: *Despre memoria istorică*; *Despre memoria colectivă și despre memoria individuală*; *Despre ideea națională ș.a.*

Publicistica și eseistica lui Iurie Colesnic are tentă filozofică. În interesul destul de mare pentru problemele societății, încearcă să-și prezinte valorile și atitudinile fundamentale, motivele pe care le consideră relevante și despre care crede că pot fi relevante și pentru cititori. În fiecare eseu sau editorial este evidențiată o dilemă, o dogmă care trebuie lămurită, un paradox, o problemă, fie politică, fie literară, culturală sau morală. Consideră că suntem împovărați de multe metehne, de neștiință, de stări, de mituri,

de fariseism, că ne lipsește arcul conștiinței, arta polemicii, arta memoriei, că ne roade orgoliul național.

Iurie Colesnic și-a încercat penița scriind poezii. E un poet fin, liric, sensibil. Finețea, liricul și sensibilitatea le regăsim și în scrierile sale istoriografice, în portretele personalităților, în eseuri. Sintetic le regăsim în multe titluri înregistrate în monografia bibliografică.

Istoria obligă la adevăr. Un istoric, scrie Iurie Colesnic, *nu poate avea alt ideal, alt zeu, ca să zicem așa, decât adevărul istoric, pe care trebuie să-l servească cu toate puterile sale.* Marele adevăr al lui Iurie Colesnic este *neuitarea adevărului.* Adevărul nu există într-o stare imobilă, ci este într-o mișcare continuă..., aceasta fiind esența „poveștilor istorice”, cum le numea Alexandru Zub. Amintesc, în context, afirmația lui Jorge Luis Borges precum că există foarte puține lucruri pe care un scriitor le poate povesti (cu onestitate) într-o viață și le rescriem, sub forme diferite. *Noi doar preluăm aceste motive cu număr limitat, le sucim pe toate părțile,* spune un scriitor de mai încoace, Haruki Murakami. Cum zicea Constantin Ciopraga undeva, *din cuvinte au luat ființă Ulysse și Don Quijote, care n-au existat...* Din cuvinte a scris Iurie Colesnic epopeea (se poate și saga) „Basarabia necunoscută”.

Tematica istorică obligă la magie a realului... Iurie Colesnic manifestă o atitudine asumată de a reda realitatea așa cum a fost și totodată s-o îmbrace într-o poveste, satisfăcând nevoia de ficțiune a omului contemporan și elementul convingător de a-l atrage în lectură. Iurie Colesnic știe a combina obișnuitul cu elemente de fascinare ca să ne țină captivați. Aceasta a observat-o și criticul literar dr. Lucia Țurcan, care l-a comparat pe Iurie Colesnic cu povestașul lui Mario Vargas Llosa. Diferența e mare între povestașul lui Llosa și povestașul Colesnic. Primul se baza pe povestirea orală într-o reuniune de trib, precum astăzi un club de povești. Iurie Colesnic povestește și pune în pagină un text pe care oricine îl poate citi de câte ori dorește sau ori de câte ori e necesar, text care rămâne ca lecție

de învățat. Dacă povestașul lui Llosa, Saül Zuratas, povestea pentru a păstra tradițiile, Iurie Colesnic scoate în evidență trecutul nostru și personalitățile lui care visau la un viitor prosper, independent al Basarabiei (pe care îi asemuia cu munții!). Opera sa e ca o călătorie-lecție prin peisajul tot mai vast al istoriei, iar lectura textelor ne dă o stare de serendipitate din care nu dorim să evadăm.

Orice bibliografie are și caracter pedagogic, servind ca lucrare de referință pentru cercetători, studenți, profesori, interesați de istorie și de personalitatea bibliografiată. Un citat-sugestie de la Lucia Țurcan: „*Chișinăul nostru necunoscut*” este o carte pe care ar trebui să o studieze cu mare atenție municipalitățile, pentru că oferă lecții despre cum un oraș poate deveni atractiv prin istoria lui ascunsă. Cum bine constată Alexandru Cosmescu Jr.⁹, Iurie Colesnic încearcă să ne trezească și să ne facă să analizăm propriile noastre atitudini față de lucrurile cu care ne confruntăm sau nu le înțelegem. Încearcă să ne propună o lecție de gândire liberă, o provocare la gândirea liberă... Și încă o dată are dreptate Cosmescu Jr.: *Textele lui Colesnic servesc ca referință, ca punct de pornire pentru constituirea atitudinii personale.*

Caracterul pedagogic al „Basarabiei necunoscute” a fost sesizat de acad. Alexandru Zub, prof. univ. Aurel Marinciuc, scriitorul și ziaristul Haralambie Moraru. Narațiunile lui Iurie Colesnic au ceva special, un fel de putere aparte; nu au doar funcția de a prezenta oameni și locuri istorice care au trăit odinioară și au făurit istorie, ci au și funcția de a schița și de a topografia lumea care a fost pentru lumea prezentă – o lume tot mai comodă și puțin interesată de istorie. Când citești „Basarabia necunoscută” (orice volum), simți că are o putere care, la rândul-i, îți transmite putere, puterea cunoașterii. Iurie Colesnic înlătură ceața din jurul istoriei basarabene și ne relatează despre identitatea, istoria și viitorul nostru, oferindu-ne, împărtășindu-ne opera

sa încântător de captivantă, spirituală, bine informată/documentată și profundă. Sumarizând referințele la aspectul pedagogic, putem afirma mai plastic și cu dragoste, parafrazând expresia francezului Seabag Montefiore (el se referea la istorie în general) – „Basarabia necunoscută” este un *amnar a cărui putere morală aprinde instantaneu făclii de cunoaștere.*

Pe lângă scopul său intrinsec de a conserva informația despre personalitatea lui Iurie Colesnic, monografia bibliografică este totodată un instrument de comunicare. Potențialul comunicațional al bibliografiei se concretizează, voluntar sau involuntar, mai devreme sau mai târziu, în raport cu momentul, condițiile, formele și destinația acesteia. Lucrarea oferă o succesiune de armonizări prin care bibliografia se îmbracă și se încarcă de însușiri, prin intermediul cărora devine comunicabilă și asimilabilă, totodată, fiind reflexivă și acțională din punctul de vedere al conținuturilor.

Principiul general al bibliografiei este că orice manifestare a expresiei trebuie evaluată. Cu ajutorul statisticii, bibliografia capătă înțelesul de care avem nevoie.

Monografia are **480** de pagini; **219.303** cuvinte; **1.468.738** de caractere; **9.036** de paragrafe.

Lucrarea de referință conține **4.402** de înregistrări surse (descriseri bibliografice). De facto, conține **5.489** de înregistrări cu cele **624** publicate în mai multe surse, dar descrise sub înregistrare unică, și cu cele **490** care au și variantă electronică, descrise sub sursă unică (prima sursă publicată).

Opera înregistrată în bibliografie cumulează **64** de volume de autor¹⁰ cu un total de **28.083** de pagini.

Lucrarea conține **2093** de surse despre personalități istorice. De facto, sunt **2907** cu surse duble sau triple la aceeași descriere bibliografică. În seriale (reviste, ziare, buletine) au fost publicate **2149** de surse despre personalități, precum și versuri;

⁹ Iurie Colesnic: Biobibliografie. Chișinău, 2005, pp. 43-49.

¹⁰ Sunt enumerate doar cărțile de autor; cele în coautorat sunt dificil de contabilizat.

despre scriitori și alte personalități notorii contemporane – 257; evenimente istorice, locuri, edificii, fenomene istorice – 605; eseuri – 331; volume de versuri – 9; versuri tipărite în periodice – 397; recenzii, comentarii, note, cronici, prezentări de cărți (la opera lui Iurie Colesnic) – 181; recenzii, comentarii, note, postfețe și prefețe scrise de Iurie Colesnic – 149; interviuri – 95;

Despre despre viața și activitatea lui Iurie Colesnic – 159; despre activitatea sa ca editor, coordonator, redactor, autor de proiecte – 132.

Împărtășirea muncii creative altora demonstrează generozitatea cercetătorului istoric, Iurie Colesnic. Mesajul, ideile sale către cititori inspiră, motivează să citească, să-și cunoască istoria. Dedicat unei practici consecvente timp de peste 40 de ani în care și-a transformat pasiunea într-o contribuție productivă, cea pe care a sperat dintotdeauna că o va putea împărtăși altora. Iurie Colesnic a făcut mai mult de atât. Ca să ajungă la toate categoriile de cititori, s-a transformat într-un scriitor-istoric-marketer sau, cum se zice acum, SEO al operei sale. A publicat articole în 165 de ediții periodice.

În acești ani, valorificând consecvent istoria, a ajuns la empatia necesară care l-a ajutat să aducă o contribuție plină de autenticitate și s-o promoveze strategic. „Prin lucrări ca *Basarabia necunoscută*, Basarabia devine mai cunoscută, altora și sieși. Acesta e meritul cel mai de seamă al cărturarului, arhivarului, recuperatorului, savantului și enciclopedistului Iurie Colesnic, care prin scrierile sale reabilitează o întreagă generație, făcând-o să fie” (N. Dabija)¹¹.

Frământat de rostul lui și al istoriei în genere, atras irezistibil de istoria Basarabiei, Iurie Colesnic devine el însuși un depozitar al memoriei colective. Scrierile lui sunt un simbol al nevoii noastre de *real magic* al istoriei Basarabiei. E ambasadorul și uliseanul (împrumutăm metafora de la Ion Hadârcă) istoriei noastre.

Monografia bibliografică e construită pe o abordare enciclopedică și dinamică, pe o analiză detaliată, coezivă și convergentă cu consecințe pragmatice, integrând strategii specifice și evidențiind, în același timp, pasiunea detaliilor semnificative. E un spațiu al informației despre Iurie Colesnic. Acest spațiu poate fi numit și *casa lui Iurie Colesnic* pe care o putem vizita, naviga online prin labirinturile/spațiile sale și atunci când nu-i acasă.

Bibliografia, de orice tip ar fi, este o poveste despre un domeniu, un fenomen, în cazul nostru, e o poveste despre o personalitate. Volumul „Amprente istoriei. Iurie Colesnic” ne spune cine este, cum a devenit ceea ce este, ce a făcut..., conturându-i un portret de persoană tipică și totodată excepțională. În aceeași măsură e povestea noastră, o poveste colectivă scrisă pentru noi.

Cum se caracterizează el însuși?

Se autodefinește în poezia *Exist: Sunt forma,/ Sunt plasma/ Din care izvorăște artistul.../ Sunt laserul dorului/ Cu inimă în loc de cristal.../ Sunt raza röntgen,/ Istoria clipei o scriu,/ Sunt lacrima, argila și fierul./ Memoria îmi este mama,/ eu îi sunt sculptorul/ și minerul*. Se autocaracterizează ca *un om al nemâniei; un optimist incurabil; rămân optimist și sper...* Recunoaște că e greu, dar *sunt optimist* (cu referire la activitatea editorială); că s-a simțit în pielea lui Columb scriind „Basarabia necunoscută”. *Pasiunea pentru cercetare a venit de la... cronicari; am fost și rămân un fiu al veacului și neamului meu*. Dr. Alexe Rău confirmă: *Iurie face parte din cultura pe care o valorifică și o slujește, este pe potrivă vechimii și a nobleței ei*. E convins că *populația noastră manifestă în continuare o grijă imensă pentru țara sa; acest patriotism ne va permite să readucem Moldova la viață; fiecare popor are atâta istorie, câtă memorie poate duce cu sine prin valurile vremii; monumentele Chișinăului pot mărturisii multe chiar și atunci când nu mai există. Memoria aranjează un muzeu virtual în care se întâlnesc și oameni, și epo-*

¹¹ DABIJA, Nicolae. Arhivarul. *Literatura și Arta*. 2005, 18 aug., p. 4.

ci diferite. Din aceste piese am asamblat un puzzle istoric.

Scriitorul spune cu durere într-un interviu: *Eu port în inima mea un Chișinău care nu există; regretă că politicienii de azi nu au demnitatea celor din Sfatul Țării – știe și de ce – pentru că nu au scăpat încă de mizeria comunistă, iar reperul moral a fost trecut în umbră și am uitat să luptăm cu bolșevicul din noi. Aude, tot mai deslușit, infernalul suspin al istoriei noastre. Îl doare trecutul, Știe că/... pentru fiecare Cezar/ Regulat se naște câte-un Brut.*

Am încercat să vorbesc cu inima despre un Mateevici al meu... e titlul unui interviu publicat în ziarul *Sfatul țării* din 1992. Iurie Colesnic vorbește și scrie cu inima despre fiecare personalitate-efigie, despre fiecare eveniment, edificiu sau entitate istorică înregistrate în acest volum.

Susține sus și tare că *înaintașii fac parte din noi înșine, de aceea aceștia trebuie restituiți timpului nostru dintotdeauna, care include prezentul, cel trecut și cel viitor. Munca lui de ani de zile prin arhive a dat rod, cărturarul a readus în actualitate personalități basarabene, reabilitându-le arderea și efortul, așezându-le într-un Pantheon al Memoriei Naționale, în semn de recunoștință și omagiu o face nu atât din stimă față de trecut, cât din stimă față de viitor* (Nicolae Dabija). Îi restituie prin texte sobre și totodată calde, îmbinând măiestrit documente de arhivă, memorii, mărturii, fragmente din opera celor la care se referă, observații, reflecții, confesiuni, imagini..., expunând conținuturile expresiv, cuceritor, print-un limbaj plastic. Citind textele despre personalități, avem impresia că sunt ca praful de stele...: ele presară bucurie, căldură și lumină peste destine uitate... Iurie Colesnic îmbină armonios cuvintele atât în poezie, cât și în articolele sale, cu eleganță și respect față de personalități.

Caută și scoate tot ce găsește în *labirinturile trecutului basarabean*, muncind din greu ca să ni le prezinte; crede în *Puterea de neînving a memoriei*; face portrete în *lumina memoriei*, scrie *lecții necesare*. Afirmă

că *amintirile sunt temelie, iar istoria este ca o coloană a infinitului*. Crede că *Raza de lumină e o cheie/ Cu care poți încuia/ sau descuia/ întunericul*. Visează să lumineze...

Deține *excepționala particularitate savantă de a privi totul din jur exhaustiv, holografic, în așa fel încât umbra să nu ascundă nimic important*. Prin această caracteristică, Constatin Rusnac îl apropie de Aleph al lui Jorge Luis Borges. I-ar plăcea lui Iurie Colesnic – doar confirmă că e laser, rază röntgen și mai recunoaște că e un *ochi de apă tăiat în gheața timpului: Sunt ca un ochi/ prin care se uită la lume unul din fluviile/ Aproape necunoscute ale neamului meu,/ Dar care e nemuritor numai de aceea/ Că din când în când cineva se preface/ În ochi de apă tăiat în gheața timpului*.

Materia primă a istoriei este reprezentată de fapte – faptele oamenilor făuritori de istorie, pe care Iurie Colesnic le caută, le găsește și le actualizează pentru noi. Fiind poet, vorbește-n poezie și de fapte: e convins că *Pe urmele noastre calcă/ Nu umbra,/ Ținându-se de mâini, umblă/ Faptele noastre*. Recunoaște-n poezia sa că *Poeți-s un popor de visători cuminți!... Poetul despre viața lui/ nimic nu știe./ El e fulgerul ce scapără în noaptea zilei,/ Aprins să lumineze/ pe o clipă/ poezia... Îi păsă de urmele-faptele pe care le lasă: Cum între sublim și tragic,/ Cum între alb și negru,/ Cum între noi și faptele noastre/ Stă înfiorătorul perete/ Al tainei./ Noi/ Toată viața săpăm o poartă în rocile tainei.../ Ca să ne uităm atent, atent în ochii faptelor/ Noastre*. Fiind poet în suflet, în gândire și simțire, nu știe câte a lăsat, nu le-a numărat. Monografia bibliografică deschide acces facil la faptele lui Iurie Colesnic, riguros organizându-le și atent contabilizându-le...mai mult, evidențiind și cine-i cunoaște faptele. Mulți oameni s-au uitat atent, atent la faptele lui Iurie Colesnic. Le-au apreciat, au citit, au scris prefețe, postfețe, cronici, comentarii, analize literare, le-au asimilat, au conștientizat, au învățat, le-au promovat. Bibliografia are sarcina de a număra și de a evalua. Bibliografia confirmă 536 de surse despre opera

sa, despre viața, activitatea editorială și politică.

Trecutul a fost dintotdeauna important pentru generații, e întipărit în ființa noastră, este exprimat prin poveștile oamenilor, ale edificiilor, monumentelor, evenimentelor, exact ceea ce scrie și aduce în actualitate Iurie Colesnic. Reușește, pentru că are mai multă legitimitate, el a fost alesul (cum scrie Haralambie Moraru), lui i s-a întipărit mai mult în ființa, în inima sa decât altora, altfel nu se poate închipui o operă de așa amploare, întindere și complexitate despre istoria trecutului basarabean. A reușit, pentru că și-a ales subiectul de care-i pasă și crede în adâncul sufletului său că ar trebui să le pese și altora. Acesta reprezintă elementul cel mai convingător și mai seducător al stilului său – o confluență a sorții și a angajamentului.

Istoricul îndrăgostit de istorie, de istoria Basarabiei, de istoria Chișinăului, de oamenii-munți pe care i-a recuperat prezentului, nu acceptă ca panteonica Basarabie să rămână necunoscută, el o „testamentează” generațiilor prezente și viitoare. De învățătură le rămâne temelia colesniciană pe care pot continua să facă „Basarabia necunoscută” cunoscută și pot zidi un viitor.

Istoricul, cercetătorul, muzeograful, animatorul, gazetarul, publicistul, scriitorul, editorul Iurie Colesnic e încă și definitiv ispășit de istoria noastră: construiește, recuperează, provoacă și rămâne/ *Omul romantic ce pornește/ să caute o floare/ Care pe o parte să fie lună,/ Iar pe alta soare (Fluierul și floarea).*

La mulți ani, Iurie Colesnic, cuceritor de Everesturi!